

Nemzeti Társalkodó

KOLOZSVÁRT

39-ik szám.

PÉNTEKEN,

Sep. 27én

Tartalom: Johnon Gregor. Igaz történet. Muley Abderrhaman és kormányja. Vihar. Holmi.

Johnon Gregor.

Igaz történet.

Hogy a' királyi tábla körül törvényes gyakorlataimat bevégezém, habozva állék új pályám kezdetén. Mielőtt azonban egy vagy más hivatásra szántam volna magam, kedvem ereszkedék: hunyad megyei rokonimhoz kirándulást tenni, hogy egyszersmind e táj classicaí nevezetességeivel, mellyeket hirből dicsőknek hallék, megismerkedhessem. Kettős élvezet kísére utamon, 's iker céljaim kecsegtetve von- szának a' szőke Maros ezüst vonala mellett tova.

Az évnek legszebb szakában csak nyerni látszék a' vidék. Új világ tünt fel nekem, el- hagyva Fehérvár ősz tornyait. Elöttünk a' föl- tött út fehér szalagja szaladt végig. Jobbra balra róna terült a' hegyalyig, hol a' domb, lombos zöld öltönybe burkolá vállait, míg ősz fején cserkoszoru diszlett. A' hegy alatt hevert elszórt házaival Borberek, vele át el- lenben Alvincz mindkét falva Jó'sikánk által megénekelve, a' Maros partjain regényeseb- beknek tűnének fel nekem. Leírhatlan élvezet párosul az utazással—minden nyomon é-

rezém. A' reményvesztett, kigyilkáért nyúl, hogy véget vessen életének, nem látott tája- kat utazzon be, 's ha életkedve nem virul fel; ő maga halotta a' természetnek; kinek keb- lére többé nem hathat kellem, és gyönyör. Ily erzések közt haladánk tovább, míg lel- kem elkomolyodott, látva sós hajó-vonásban görnyedő emberalakokat, kik csekély bé- rért, a' folyam ellenében baromként feszíték erejüket, vondozva alföldi czikkekkal terhelt lusta-gályákat. Egypár keserű pillantás e' nyo- moru néposztályra, 's a' jó uton ismét hala- dánk.

Kissé távol kezdem történetem bevezeté- sét. Azt hiszém, olvasóm ha élményt nem is talál ott, legalább türelemmel viseltetendik, mi engem elbájola. Szekerünk a' Kenyér-vizén ál- ló hidon dörömböl át, zöldfák lomb árnyá- ba érkezünk, túl azon előnkbe tárul a' tág, „kenyérmező“ hol Báthory, és Kinizsy meg- ülték a' török torát. Mintha virágos kertbe értünk volna, mellyeknek kerítését körben el- szaladó hegyek alkotják, abroszára pedig tar- ka vegyületben városok, falvak, kigyózdó folyam, országút himezvék. Szászváros fek- vék előttünk, nyugalmasan mint pihenő bá- rány a' felette magasló hegy tövében. Nagy néném lakik e' városban, kihez első látogató- somat teendő valék, azért Szászvárosra hajta- tánk.

Az élet delét meghaladott nő, setét kék szemekkel, mellyekben szives aggalom sugárolt, lépe előmbé, 's hogy megmondám nevetem, ölelt karjaiba.. Bár milly festői legyen valamely tájék, ha emberek lakják, kik szeretnek minket, kik nekünk kedvesek, azon táj érdeke csak nyerni fog lelkünkben. Leirhatlan jól esett nekem e' nőnek atyafiságos fogadása, 's emlék lön keblemben, feledhetlen, melly a' táj felé vonsza gondolatimat, hol szét szárnyaló lelkem ha a' csaták emlékein elfaradt merengeni, rokon kebelre nyugtathatja eszméit, hogy uj erő foganjon benne.

Hogy letelepülénk, családi dolgokról kezdék szólni. Részvétellel hallgatá beszédemet, tán le akara kötelezni, hogy magam is osztozzam később aggodalmában. Hogy beszélni kezdé, elmondá: mint remeg elévültlétire, hogy nem sokára egy csecsemővel fog szaporodni családja, 's ezáltal gondjai halmazá is. A' nő lelkét felfogni nem tudám. Szavait csak később értém meg, midőn elmondá a' történetet, mellyel szándékom t. olvasóimnak kedveskedni, ha nem; érdeket gerjeszthetend.

Miután közlé aggodalmát velem is, egy pamlagra vetette magát, ég felé emelte szeméit, 's egy sohajban megvigasztalódni látszáték. Azonban az ajtó nyílt, 's szoba-leánya lépett be. — Asszonyom, egy idegen nő szólni akar veled—szólt.

Nagynéném arczatán zavarodás vala észrevehető. A' mint a' szoba ajtaját megnyitá — ott állott egy nő kedves csecsemőt tartva karjain.. Nagynéném visszahökken.

— Nagy ég, ez az! kiálta hirtelen, azután egy pár szót váltá a' nővel. A' kisdedet karjaiba vevé, 's visszatére hozzám..

— Megmondám öcsém, itt van az új családtag! —szólt könnyes szemekkel, csókot nyomva a' kisdéd arczára, melly az utazásban szenvedt melegtől élénk pirt ölte magára. A' kis fiu szétjártatá nagy kék szeméit, szánalmat gerjesztőleg, mint gyermekek szoktak, midőn idegen helyt, és egészen ismeretlenek közt jelennek meg. Azután fejcsékéjét nagynéném felé fordítá, mélyen néztek egymás szeméibe, míg egész bizalommal hajolt a' kis fő az agg vállakra. Egy irat, mellyet utilevének nevezé, utasítá a' fiucska nevére. John ton Gregornak kezdők nevezni őt, ki enyelgéseinkre csak ártatlan mosolyával tudá válaszolni.

Nagynéném látá kételygő valómat, felkivánt világosítani e' gyermek történetéről, az irt Gregort maga mellé helyezé a' pamlagra, és így kezdé beszélni:

— Atyám, ki neked nagyatyád vala, előbb a' testőrseregénél szolgált. Felvitte századosságig, míg őrnagyi ranggal — mint rokkant vitéz — nyugalmaztaték. Nyers férfi volt. Akaratának családkörében mindég teljesülnie kellett, különben dörgésként zugott harsányszava termeinken át. Szegénynek legnagyobb gyengesége volt, hogy születésére, rangjára büszke tudott lenni. Mindég nagyokkal társalkodott. Szereté a' lakmározást, ezért ideje korán kevesebbre olvadtak birtokai. Azonban első nejétől négy gyermeke születék: Károly, László, Josephine, és én (Theréz). Nem tudá a' jó öreg, hogy szives vendégszeretete utódainak rovására esik. Második nejétől születék aztán: Antal, Borbála, és Anna anyád. Éreztük sorsunkat, látok jövőnket, minden borzadályával. Tudtuk hogy a' fényűzés azon féreg, melly családunk virággyökén rágódeék, hogy az, mások gúnymosolyai közt enyészék semmivé. De nem szólánk, nem vala szabad. Hideg szigor vala minden, mit tőle várhatánk, azért a' sorstól reméltük enyhülését helyzetünk szigorának.

Csak hamar könnyörült is az. Század óta csaknem, családunk mindég adózék a' honnak egy egy katonával. Károly is azzá lön, 's csak hamar hadnagy. László, megyei szolgabíró. Josephine tisztességesen férjhez ment. Az én férjem kincstárnál szolgált Szebenben, szép reménnyel az előmenetelre... Így mindnyájunk jövője illő módon biztosítva volt. Szétoszlánk, mint Izrael nemzetségei. Károly bátyám Horváthországba kormányoztaték, 's négy év alatt hogy nem látók, főhadnagyi rangot nyert. Vettük leveleit koronként, azok mindég videran hangzottak, mint életkedvvel teljes hadnagyocska, a' világ és megelégedése közepéről csak irhata. Majd komolysággá kezdé átváltozni levelezésének hangulata, míg bizonyos számítás kezdé előmőlni azon önkénytelen őszinteségen, mellyel minket megajándékozni akara. Atyám korán észrevevé azt, tulajdonítá azon higgadságnak, mellyet férfiásodni kezdett kora hovatovább ölt magára. Én nem úgy gondolkozám. Tudtam én azt jól, hogy katonát csak helyzetének kellemetlen fordulata tehet életunottá.

Vártam az időtől, mert hívém, hogy sejtlemről le fog pergeni a' lepel, és tisztában álland a' titok, melly körül annyin annyikép gondolkozánk.

Utiszekér robog be egy napon udvarunkra. Nap barnította katonatiszt pattan ki belőle. Kissé habozva állánk.. míg Károly, főhadnagy bátyánkat ölelők rendre karjaink közé. Akkor éppen otthon valék néhány napra.. Atyám zsölyeszékén kényelmesen nyújtózik el, fején vörös sipka, szájában pedig hosszuszaru törökös csbukát pampogtatott. Hideg egykedvűséggel hallá, hogy Károly megérkezett.. Bátyám, szobájába sietett kézcsókolásra, nekünk nem volt szabad utána menni, hogy részt vegyünk a' család örömeiben, vagy háborgassuk atyámat gondolataiban. Két óráig is beszélhetek együtt, mi alig várhattuk, hogy visszanyerhessük Károlyt, annyi kérelem, annyi mondani valónk volt hozzá. Társalgásuk egyszer hangosabb lön, dörgni kezd atyám hangja. Károlyé nem is hallszék.. Egyszer nyílt az ajtó, 's Károly lépett ki azon, lelkes szemeiben keserű elszántság, 's egy pár férfias köny csillogott, tudod mint egy pár gyémánt csillag testvér nefelejcsék illatos kelyhében... Lelkem majd megszakadt így látva elkomorlyodni kedves bátyámat, kit négy év óta látok most előbb, kit kimondhatatlanul szereték.. — Itt nagynénem anda szemeiből egy pár köny töre utat magának, tisztos arczának barázdáin hömpölyögve végig. Gregorhoz hajlott, ajkai a' kis derült homlokot érinték, 's egy pár emlény szem emelkedék az agg arcz felé, részvét, 's azután könyük jelentek meg benne. Igen igen, Gregor látva nagynénem könnyeit elkomorodék, mint a' vidék, ha napja felhőbe süllyed, míg sűrű cseppekben olvad fel a' tü-nemény, a' kis Gregor is könnyüzni kezdett. Nagynénem szorosabban ölelte magához, azután folytatá:

Károly az udvarra lépett, kocsisát szólítani, és befogni parancsolt. Sírva gyültünk köribe, mondaná meg okát, miért hágy el minket, mondaná meg nagy szomorúságát, melly az elkeseredésnek egész világát ülteté szemeibe.

— Nem hagylak el titeket, —szólt Károly— csak a' vendéglőbe hajtatok. Hozzám fordult, és — a' kertbe várj reám! —susogá. Azután mindnyájunkat megcsókolt, és szekérbe ült.

Sokáig néztünk utána könnyű szemekkel, míg eltűnt látkörünkből. Én kertünk egyik lugosába siettem.. Lelkem olly tele volt, könnyükben akarám kiönteni azt. Harisznya kötésemet messze dobám magamtól, kőasztalhoz támasztám karomat, hogy inkább birhassa könnyű fejemet. A' lepergő cseppeket, sóvár szomjjal ivá be a' durva kő... Nem tudom lebeszélni ösém, milly jól esett lelkemnek a' természet zöld imaházában, érzeményeivel számot vetni. Az erő, mellyet keblem nyert ez öntudatos merengésben—valami mennyei, valami megnyugtató volt.

— Theréz! hallszék lágyan, 's egy kéz érinté szeliden vállamat. Felpillanték, 's Károly állt előttem..

— Röviden fogom neked elbeszélni Theréz, —szólt bátyám— a' vihart, melly lesodrá reményimről az aranyport. Miattam könyük ne hulljanak, töröld ki szemeidet, 's hallgass meg. Azután mellém ült.

— Theréz, — folytatá Károly — én szerelmes vagyok. Három éve már hogy vágyaim egy ponton gyűltek össze, —az ő keblén— Juliám keblén. Te nem képzeled az angyali jóságot melly őt jellemzi. Szépsége csak új érdeket gyűjt keblemben iránta, ki a' szenteség példánya lehetne... Nem tudom eléggé megmondani neked, milly jó ő... Érd meg vele ha azt mondom, én szeretem őt kimondhatatlanul, 's szerelmében boldogulok, ha többé senki nem szeret engemet. Juliám anyja özvegy kereskedőnő, leányát kitagadá jóvalmaiból, mert szerete engem legyőzhetlenül, 's egy melegebb perczében szenvedélyének —megfeledezék a' hölgy szemérem illédékeiről.

Milly hálátlan rosz világ!! Ezerediknek sem terem meg keblében az erkölcs magva, még is olly vakon ragaszkodik balga előítéleteihez, melly egyszer kikiáltva volt. Mindegy aztán, ha jogtalansága tiz életet áldoz is fel, egy szerencsétlen gyönyörpercz következményeinek... Juliám két gyermek anyja lön, 's e' két gyermek mind eddig névtelen... anyja elüzé magától, és ő nem vádol engem. Az átkot lesem remegő ajkiról, ő szerelemmel nyújtja felém, 's énistenülők szerelmének idvadó csókjában. Hogy egészen enyém lön, szerelmem inkább nőtt általa. Feltevém magamban oltár előtt enyémnek eskünni őt, szenté tenni a' viszonyt, mellyet kölcsönös szerelmünk már annyiszor álda meg. Atyámtól min-

dent reméltem. Gondolám hogy küzdendek kissé előítéleteivel, de megrögzöttnek nem hívém balitéleteiben.

— Engedd őt nőül vennem, — szólék atyámhoz, miután elmondám szándékomat — Ő szeret engem, én benne 's gyermekeiben élek. Engedd boldoggá tennem őket, és magamat. — Akaratommal az történni nem fog. — szólt villámló szemekkel atyám.

— Ők olly jók, hogy szeretetedre biztonnyal érdemesek. Valld őket magadéidnak, szeress minket, adja' gyermekeknek apát- és boldogits engem is.

— Az ördögbe! — kiáltott kitörve atyám. — Ha daczolni akarsz akaratommal, tőlem elveheted, de segélyemre számítnod nincs miért. — Haza jöve telemnak pedig egyik oka az is volt, hogy kérjelek meg, tennéd le a' tőkét, mellyet biztosításul a' tisztí özvegyek számára katonai szabály szerint letenni kellettük.

— Abból ugyan mi sem lesz! Egyért nem akarom hat gyermekemet szerencsétlenné tenni. — Csak birtokodat kösd le atyám, kéréim felfogott kezekkel — ők azért szerencsétlenné nem leendnek. Oh azt én sem akarnám.

— Szót se többet erről, különben feledek minden illendőséget — dörgött rám keményen atyám.

— Jussion eszedbe fiad; távol hon határain, idegenektől környezve, elhagyottan rokonitól 's kit annyira tisztelt — feledve atyjától. Gondold mellette a' nőt, ki ártatlanságának virágát nyujtá neki, lehervadt arczrózsáival, bútól megtörötten, előttük egy pár kedves gyermek, unokáid, könnyüzve pillantanak fel a' kétségbeesők szemeibe... Gondolj e' jelenetre atyám, egy szavad boldoggá tehetné e' családot, ne zuzd szét azt.. Nézd meg milly ártatlanok e' kisdedek, szánd meg őket. Légy atyám könyörű, segíts szívem fájdalmán... Ezeket elébe omolva nyöszörgém neki — monda Károly, — de ő meg nem hallgatott.

— Takaradj előlem engedetlen fattyu — el el szemeimből! kiáltott. Keblem jéggé dermedt e' keménységénél. Felálltam, kardomat, melyet beérkeztemkor leoldék, felkötöttem ujra, 's meghajtva magamat léptem ki szobájából...

Egymás keblén könnyüzénk néhány perczig hogy elvégezte bátyám panaszát, míg egyszer elbocsátott karjaiból, felállt, 's há-

rom lépésre távozott. Ott szembe fordult velem, és kérdé:

— Theréz, kevés áldozatot megtennél-e érttem?

— Károly, fáj nekem e' kérdésed! Hogy kétkedhetel benne? szólék.

— Anyai birtoktokat — te, és testvéreink — kössétek le biztosítékul 's boldogitsatok engem...

— Tiéd mindenünk Károly! Tégy vele mi tetszik, csak boldog lehess..

Károly karjaimba szakadt, hevesen ölelt meg — a' más perczben ép olly sebességgel távozott el a' kertből. Én követém, egyenesen atyám szobájához tartott. Ismertem atyámnak lobbanó indulatját, nyerseségeit éreznem sok alkalmam volt, azért az ajtóhoz közel megvontam magam, hogy hallhassak minden mozdulatot.

— Ismét itt vagy semmire való! kiáltott elejébe atyám.

— Még egy kérelmem van hozzád, bizonyára utósó. Minthogy atyai javaidból áldozat nélkül engem boldogítani nem akarsz, testvéreim anyai részöket áldozzák érettem — ezt kérlek lekötetni... Ne tagadd meg utósó kérelmem!

— Ezer villám gaz fattyu! ordított az öreg, magasan emelve török pipáját jobbájában, szemei kimeredtek, arczzsine setét pirosra változott — szót se többé e' viszonyról, különben...

— Uram! — felelt Károly fagyfaló hidegséggel, és komoly önérzettel — uram, főhadnagy áll százados előtt. Ismerd meg rangomat, és akként illess szavaiddal.

Mit!? töredezők az öreg hangja.. Te. gyáva? Átok.. rád. El szemeimből... örökre.. el... karját elejté, 's sáppadtság terült el arczulatán, mire Károly eltávozott.. Összeszaladánk, szélütöttnek hívők atyánkat — a' sirás közös lön. Kevés hidegvizzel magához tért.. de Károlyról mit sem hallánk azután. Elhagyá a' várost.

Később hogy csillapulni kezdett indulatja, mostoha anyám, és én kérni merészeltünk. Károly mellett újból indulatba jött, 's keményen megtiltá, hogy soha ne is említsük. Kedve télt, én is csak hamar Szebenbe utazám férjemhez.

Mint később tudám meg, Károly falura ment László testvérünkhöz. Pár hétig mulatott

itt. Szét kószálta a' mezőt, felkeresé az erdők magányát, elment a' csermely lejtéséhez, sehol enyhülést nem talált. Sirt a' holdvilágnál, vagy a' nap forró sugárai ellen, lugos alá hajtotta fejét. Ő vigasztalhatlan volt. Testvéreink meglátogták néha. Nem tudák vigasztalni, együtt sirtak vele. Fél Erdélyt barangolta be, hogy csak szivölő bánatától menekülhessen. Mind hiába. Neki vigaszt, szóródást mi sem nyújthata. Az alatt atyám barátai eljövének hozzá, részvét hangjain esdeklenek: fogadná vissza fiját, engedné felszólalni keblében a' természet hangját, fogná fel szánandó helyzetét, 's könyörülne a' száműzöttön. Nem! Ő végig engesztelhetlen maradt.

Károlynak szabadalmi ideje kitelt. Ezredéhez kelle visszautaznia.

Egy szép nap reggelén, függönyimen be derengő hajnal szenderét élvezem, midőn a' halkán nyíló ajtón Károly halvány képe tünt be. Szemei mélyen fekvének, hajzata rendetlen volt, arcza kiaszott, és halavány. Lábujhegyen lépett ágyom elébe, 's bucsucsókja felébreszte reggeli álmom mámorából.

— Isten veled Theréz! ne feledd árváimat — szólt nyögő hangon.

— Mi ez Károly, te távozol? kérdezem.

— Igen Theréz. Ugy lehet örökre! Ha nem leendek többé: légy anyja árváimnak. Ujból megölelt, ujból megcsókolt, 's mielőtt ígérhettem volna, mielőtt bucsuját viszonzhattam volna, eltávozott szobámból.

Felnyitám az ablakot, 's utána bámulék. Akkor robogott el úti szekere az utcáról. Még egyszer felnéze, és leirhatlan fájdalom homályosult el tekintetén. Ugy tetszék hogy őt többé látni nem fogom...

És én nem is láttam őt többé...

Egy év nem telt el, 's Horvátországból egy levelet kaptam. Gyász pecsét nyomá rá komor bélyegét, 's sorait reszkető női kéz írta. Tartalma ez volt:

Aszonyom!

Ő nincs többé! Fájni fog hiszem önnek e' hír, ki szereté őt. De mi is szerettük őt. Ön testvért veszte — mi mindenünket eltemetők... Az egykedvűség, mellyel bánatát tollunk titkolni akará, megemeszté őt. Láttuk butól megtörötten, 's ő mosolygott felénk, hogy vigasztalódnánk, de e' mosolyban a' halál káröröme vigyorgott, egy kedves élet

felett. Ő nincs többé! E' néhány szóban írom ki hattyudalát egy nyomoru család boldogságának. Hiszem mig köriben éltünk, mig lelkes szemeit vigasztalólag emelé ránk, sujtolt legyen bár a' rosz emberek előitélete — mi boldogok voltunk.. Hogy társtalan éjeket virasztok át kisdedeimmal, nincs rokon ki segítse törülni az ártatlanak könnyűit, nincs lelkes szem, mellynek fájó részvéte enyhet nyújtson, egyedül állok rokonok nélkül.. Midőn haldokolt, magához kéréte egyik barátját, és gyermekeit. Barátom — úgy szólt — én meghalok azon reménnyel hogy emlékem élni fog kebledben, 's árváimban. Igen igen, beszéld el a' világnak, hogy ők nekem gyermekeim, kiért a' halál kinaiban részesülnöm kelle. Védjed őket barátom, mert ők egyedül állandnak a' nagy világban. 'S ha inségre jutnának, egyik nővérem Theréz Erdély honban lakik Szebenben.. Ő szeretett engem, 's szeretni fogja őket is... Legyetek megáldva!... sohajtott, rendre megcsókola mindnyájunkat, barátja jobbát megszorítá — és nem volt többé... Még élek asszonyom, 's bár a' bú megtörte erőmet, de árváim még is idegen segélyre nem szorulandnak. De érzem nem soká lesz így, 's akkor asszonyom ön kiváltja testvérenek tett ígérését..

Igen igen, én kiváltom ígéretemet! szólék nem titkolhatva zokogásomat. Atyám kegyetlensége ölte meg őt, jól tudám. Kötelességem azért az árvák könnyeit letörölni — válaszoltam a' nőnek. Ígértem rokon szeretetemet. Kértem utazzék Erdélybe. Hisz férjem már kincstári tanácsos volt, 's én örömmel osztóزام utósó falatomban is Károlyom árváival. Hogy közlém férjemmel szándékomat. — Theréz — monda — gyermekeid leendenek, eljön az idő, 's megfogod banni szivességedet! De keblemben ujjabb volt a' seb, hogy sem ne sajgott volna. Nyugodt lélekkel pecsételém le válaszómat, 's küldém postára.

Pár évtized telhetett el azóta, 's családkban szomorú változások történtek. Atyám elhalt a' nélkül, hogy Károly sorsáról tudott volna valamit. Ő nem kerdezősködék, mi sem értesítők. Alig vetkőzém le a' gyászt mellybe atyám elhunytá öltöztetett — szegény férjem kimulását kelle megsiratnom. Szüntelen változásoknak van alávetve az emberi élet, 's a' ki egyszer született, életének min-

den napja egy egy betű azon gyászhibból, melyet a' mulandóság készít számára.

Szebent elhagyan, 's Szászvárosra születésem helyére költözém. Férjem emléke egy pár kedves fíjamban éledt fel, kik közt megosztom hátra lévő éltém örömnappait. A' korosabb székely lovas ezereknél százados. Az ifjabbat szorgalma a' fehérvári pénzverő hivatalhoz alkalmazá. Magam pedig férjem után járandó nyugpénzecskevel biztosítva lehetek, 's remegek még is, ha tán véletlenül horváthországi rokonimmal családom szaparuland, bár húsz éves dolog megszokottá válhatott volna nálam. A' mult évig még is semmi tudósítást rólok nem vevék.

Egy levelet kapok ekkor, melly hét országot át kalandozhatott szennyéről itélve. Horváthországból volt, 's mint a' postai bélyegeket, mellyek ráütvék valának, vizsgálám, Károlyvárosból egy év előtt jöve Szebenbe. Már nem talált ott, azért vissza utaltaték. Onnan Szászvárosra jött, 's engem fehérvári fiamnál mulatót újból nem lehet meg. Végre midőn felszakasztám, ezeket olvashatám belőle:

„Eddig el is feledett minket. A' szerencsétleneket könnyen feledik az emberek. Nekünk még is nagy reményünk van, hahogy még él, bizonytal visszaemlékezend Károly testvérenek sorsára, vissza mireánk. Ömlengő levelét, mellyen testvére halála felett mély bánata ömlik el, szent ereklyeként tartom. Egyetlen kincsem, mit véghagyományul gyermekimnek adhatok. Én szavamat beváltám, 's mig életerő gyámolítá iparomat, ön testvérenek árvái idegen segélyre nem szorultak. De megjósoltam volt, hogy az erő elfogyand karjaimban, 's csak az erőtelen akarát fájdalma fog égni keblemre, noha többé nem segíthetem gyermekimet. Midőn e' sorokat írom, az inség megtörte már erőmet, 's mire olvasandja ön, bizonytal hant alatt nyugvandom. Örök élet tárul fel képetemben, 's ha reméllem, hogy ön gondossága biztosítandja az elmaradókat, nyugton nézek elébe. Károlyom, ki kedves atyjának szelid vonásait viseli, kérelmeim daczára tengeri életet választott pályául. Könnyeim kísérték vészes utjára, azóta mit sem hallék róla. Juliám, kedves leányom maradaegyedül, annyi kincs közöl mellyekkel bírek, 's mellyeket rendre nyeltek el az inség hullámai. Örömöm nőtt a' szép hajdonban, 's megfeszített iparom jövedelmeze

annyt, hogy tisztességes nevelést edhaték neki. Csak hamar egy angol hajó fi atalkormányzója komoly nyilatkozatot tett leányom érdekében.. Én megáldám őket, 's megifjadni éreztem reményimet egy boldog év alatt, mellyben szerelmőknek tanuja leheték. John ton a' neve vömnek, tengerre szállt; elhagyva nejét, kedves Juliámat anyául. Éppen a' kis Gregor keresztelője volt, midőn veszszük a' gyászhibt, hogy John ton hajója elsüllyedt, 's ő áldozata lön a' tenger viharainak.. Juliám felébredt lázas álmából, és e' halálosan hatott gyengült idegeire.. Nem megszö nyughelyemtől fekszik ő. Hallom nyögését mellyben válik az élettől.. A' kis Gregorban új élet sir fel... de én, és Juliám mire megviradt, úgy lehet már átszenderültünk.. Aszszonyom, végkérelmem az, a' kis Gregorral teljesitse ígérését..“

Egy éve hogy e' levelet kaptam—folytatá nagynéném. Ők elhaltak bizonyosan — gondolám, 's nem sokára megérkezend a' kis Gregor.. Még csak annyit kell ragasztanom elbeszélésemhez, hogy a' mult éjen álmodám—mikép kis fiu került házámhoz, gondosságom alatt felnőtt, 's e' hon reményivé fejlődött... Im álmam betelt, a' kis fiu itt va-gyon.. Szeressd öcsém te is, a' multakra a' viszemlék zöld leplét borítsuk, 's tápláljon a' remény, hogy a' kis angol rokonból magyar érzésü honfi fejlődhetend ki...

Nagynéném bevégezé elbeszélését. Az itt ott felviruló keresetlen nyelvvirágokat, a' lelkes folyadékonyosság harmatozá, melly figyelmet végig feszítve tartá, hogy egy körülményt se veszítsek el, e' rám nézve érdekes családi történetből.

A' nőtől, ki Gregort kíséré, tudók meg hogy az anya halála után a' károlyvárosi elöljáróság lépett fel az árva érdekében. Megmaradott butoraikat elkötyáztatá, 's alkalmat eszközölt a' bévett összegből, melly Szászvárosig szállítsa.

Még néhány napig mulaték e' városban, 's már megérkezését követő napon számosan jövének újságvágyók, megtudni a' kis Gregor körülményeit. Nagynéném megunt annyiszor ismételni azt, azért megkért—ismer-ven szenvedélyemet az irodalom körül—valamelly hirlapban tenném közzé, tán ez által csillapuland sokaknak újságszomja.

Tehát nagyatyám hiúságának (egyébiránt

nyugodjék csendesen!!) annyian levének áldozatai. Vajha példa lenne ezök atyának, kik hangulatukra szeretik tánczoltatni gyermekeiket!! Nagyon meglepett engem a' történet, mert őszintén szólva: okom van nekem is félni haszonszerű tagadó válaszoktól, mellyek alkalmasint a' hiuság bújja földében fognak megteremni..

Egyébiránt némileg vigasztalódva leendek, nyereségemnek is tartandom, ha nyájas olvasómban meglepetést nem is, legalább némi érdeket gerjeszthetend elbeszélésem — a' kis John on Gregor nak kalandos — de igaz története.

Mártonffy Ignác.

Muley Abderrhaman és kormányása.

Graberg v. Hemső, egykori svéd consul Tangerben, Maroccoról irt derék munkájában következőleg rajzolja a' most uralkodó császárt: A b d e r r h a m a n egy a' szokottnál emberiebb érzelmű afrikai uralkodó. Külsője inkább kellemes és nyájas mint tisztelet parancsoló és komoly; termete izmos, szép, és illedékteljes. Rendszerint igen egyszerű módon öltözködik, úgy hogy egy udvari tisztól alig lehet megkülönböztetni. Testi gyakorlatokban nem bír különös ügyességgel, de lelke nincs bizonyos miveltség nélkül, társalgása nemes és vonzó; ezen felül háremével, mint mondják, szeliden bánik, mellyekben mind nagyon más ember ő, mint elődei voltak. Sok gyermeke van, fiaik között legidősb Sidi Mohammed, 1803 született. A' császár tisztelet-czime: „Igazhitűek magán uralkodója, Istentől oltalmazott hitfentartó, mi urunk és parancsolónk, Abuzeid-mulai A'bd-ur-Rahman Sheriff, fia Mulai Hischamnak 'sa't. Merwan és Haschem régi törzsokből, ivadéka Fatme és Hhosselinnek, kit a' magosságos Isten ő mindenhatóságával segítsen. Amen!“ Atyja — mond Graberg — Mulai Hischam, ki csak néhány hónapig uralkodott, bátyja és előde volt az utolsó szultán Mulai Suleimannak, ki nov 28án 1822 halt meg. Mulai Abderrhaman 1778 születvén, atya halálakor 1794 még nagyon fiatal volt, 's nem gátolhatta nagybátyját a' trónust elfoglalni 's élte fogytáig annak birtokában maradni, mire Mulei Suleiman, kegyes és istenfélő ember lévén, unokaöccsének

mint igaz és törvényes örökösének 's mint kit az ország kormányzására 's béke és csend helyreállítására legalkalmasabbnak tartá, hagyá végrendeletében az uralkodói pálczát. E' herczeg az időben főkormányzója volt Mogadornak, 's közönségesen szerették őt mint szelid és nyájas, de egyszersmind okos, erőteljes, és egyeneslelkű embert. Mindjárt trónusra lépte után sikerült neki a' polgári háborut és a' schellöcшек pártütését, kik az országot, négy év óta háborgatták, bévégezni; 's az utóbbi eseményekig elődei trónját nyugottan bírván inkább törekedett magát kedvelté mint félelem tárgyává tenni. Buzgó muselman, de nem olly fanaticus mint a' Scheriffek általjában, nem gyűlöli a' keresztényeket, nem üldözi és sanyargatja a' zsidókat, 's őszinte ohajtása mindenekkel békében élni 'sa't.

A' törvények nem egyebek ezen országban mint folyadéki az uralkodó akaratjának, ki személyesen szolgálta igazságot lakása helyén. Az igazságszolgáltatás elve: Tartsd a' népet szegénységben, úgy soha sem üti fel a' lázadás lobogóját. A' jogtudomány, mint-hogy sajátságos törvénykönyv nincs, a' korán és magyarázó (mondásinak alkalmazására, 's szokásos ítéletek gyakorlása ismeretére szorítokozik. A' városokban és tartományokban a' kadhik vagy bírák és a' kormányzók tiszte az igazságot kiszolgáltatni, az a dullo k vagy közjegyzők és a' kalibok vagy törvényes oklevél-írók segédével, kik bizonyos adófizetés mellett a' vagyonbátorságról is gondot viselnek. „Birodalmának bár mellyik helységében legyen a' szultán, négyszer ad egy héten nyilvános audientiát — melly M'schuar azaz: gyűlés vagy tanácsnak mondatik — ítélet hozás végett: — egy igen tiszteletre méltó rendezkedés, melly alkalommal a' szultán lóra ül, egy zöld napernyő árnyékában, mellyet egyik lovászmestere tart, 's a' mellyben áll Marockoban a' legfőbb hatalom egyetlenegy megkülönböztető czimere. Mellette közel álló főbb tisztjeitől 's bizonyos számú testőröktől környezve, mindenkit maga elé bocsát, a' kinek valami panasza, kérése vagy előterjesztése van 's gyorsan és természetesen minden feljebbvihetés nélkül mond ítéletet. Illy audientiákon fogadja el hasonlókép a' ministerek, consulok, kereskedők 's más idegenek látogatását 's minden ügyek felett ott foly nyilváno-

san a tanácskozás. Egyébiránt senki sem bocsátatik e nyilvános kihallgatásokra valamely ajándék nyújtása nélkül, a kormánytiszték ajándékain elkezdvé, kik pénzt, lovakat, tevéket vagy rabszolgákat hoznak, le a szegények ajándékáig, melly egy kecskéből vagy egy tuczet tojásból áll. A büntetések gyakran irtozatosak 's a leglelékenyebb kegyetlenségtől kigondolvák; és még is az ütlegekre nézve emberibb érzésűek mint legalább Oroszországban, minthogy a törvény csakugyan bizonyos mértéket meghatároz.

A császárnak fizettetni szokott adó, a koronától kiszabott úgy nevezett tized, és óra, de a melly csupán negyvened; nyers termékekben kívánják 's mindég vonakodás nélkül meg is fizetik; értékét mintegy 450,000 piasterre tehetni. A dsazia, a zsidók védpénze, 's fejadójok, melly kottlóstyuknak vagy pislennek mondatik, 's elébb a maga nemében fizettetett, 30,000 p. közlekedési és mesterség-adó 950,000, a pénzverési jog 50,000 p. a külföldi kereskedésre vetett vámok 400,000 p; ide számítva némelly más jövedelmeket, p. o. a keresztény hatalmak adóját összesen 2,600,000 piaster. A kiadást Graberg csak 990,000 piasterre számítja, mellyből 110,000 p. a császári háztartás, három, 's a, 650,000 a hadisereg, 50,000 a marina számára megyen. A honnan egy éventei takarékok több mint 1 millió 's 600,000 piasterre rug, melly öszveg Meknászben eltemetve tartatik, 's a Mulai Suleiman trónusra lépte óta 1793ban, leszámítva a kormányzása négy utolsó szerencsétlen éve alatt vesztéseket és rendkívüli kiadásokat, 35 év alatt legalább is 50 millióra növekedhetett, azon kívül, mi uralkodása kezdetekor hihetileg már ottan találtatott. A jelennen uralkodó szultán felette takarékos, 's kezei alatt bizonyosan nem könnyen apadand meg kincstára. Ataljában tekintve az országot, nem teheti Graberg, hogy meg ne vallja: mikép Marokkó vagy Mogh'rib-ul-Aksà egy még most a miveltség legalsóbb fokán álló föld. A legszükségeseb tudományoknak még a nevei is ismeretlenek ottan; a szépmesterségeknek egyike sem ápolatik; az, ki tegnap a legfelsőbb állomáson volt, ma a legalsóbb foglalkodásra találja magát lealáztatva;

talentumok és erények sem becsülésre sem jutalomra nem számithatnak. A maur mint az amazirghe és arab nem ismér semmi felségesebbet mint egy nőnek, egy lónak 's egy puskának birását, és ha kezében egy szép rózsakoszorut tartva, neki eresztethi magát az édes semmittevésnek, magát rendkívül boldognak tartja. Azon kevés lépések, mellyeket eddig némi pallérozódás, mivel népekkel szorosb és tartósabb összeköttetésekre tett, még csak megemlést is alig érdemelnek. Igen jellemzők a mostani uralkodó azon szavai, mellyek egy, a francziák ellen táborozott de rutul megvert fiához irt, levelében olvastatnak: „A mai moslemség hasonló egy lusta vén tevéhez, melly ha egyszer a földre lefeküdt, nem lehet többé felköltetni.“

V i h a r.

Ha kerteden vihar
Dühöngve át-vonul:
Bajos virág felett
Életrombolva dul.

'S hiába romboló
Hiába dulatag;
Szilárd gyökén daczol
A gyom, 's nem hervatag.

Kertecske a' kebel:
Szent tárgyú érzelem
Mint illatdus virág, —
'S a' bűn mint gyom terem.

Ha szenvedélyvihar
Megrázza légkörét,
Hull a' virág, 's a' gyom
Fenntartja életét. —

Sükei Károly.

Holmi.

A' ki mindent hiszen a' mit mond: az
nem mindég mond mindent a' mit hiszen.

Jean Paul F. Richter.